

MAGYAR HADI SZABÁLYZATOK GYŰJTEMÉNYE.

A máramarosmegyei 1744-ik évi magyar nemesi fölkelés számára kiadott utasítás.

Instructio. Pro perill. Dnis Joanne Major Capitaneo, Andrea Popovics Locumtenente Adamo Várady Vexillifero et Petro Pribék vigiliarum Magistro Inclytæ Insurgens Militiæ Comitatus Máramarosiensis denominatis.

1. Ezen mostani Insurrectio jóllehet particularis, az 1609. esztendőbeli 65. articulus értelme szerint mindazáltal, a mennyiben Országunkra s szabadsághoz szokott Hazánkra sok számu ellenség pusztítására és kétségkívül hatalmas fegyvere által maga birtoka alá hajtására s az szerint nemesi szabadságunk megtapodásával maga kemény s törvényhez nem szabott urasága rajtunk lehető folytatására oly véletlen nagy erővel szándékozik, hogy annak ellene állására azon törvényben kiszabott erő, Fölséges Asszonyunk királynénk és Mlgos Palatinus ur eő Excllja kegyelmes decretumi és intimatioi, s abban bőven előszámlált intései, serkengetésekhez képest, elégtelen volna : annakokáért, ámbár különben a tolvajok üldözésekre, már két esztendők elforgások alatt 50. gyalog hajduságot tartunk, portáinktól husz katonát állítottunk, az felállított katonaságnak, 13. portáinktul, a megkívántató hadi apparatusra szükséges költségrül provisiót tettünk, mégis önként personalis Insurrectiot is rendeltünk, pro hac tamen vice et sine præiudicio legum vel exinde formanda consequentia, Fölséges Asszonyunk és királynénkhoz viseltetett alázatos homagiumunkból s hazafiui szeretetünkéből, magunk és szabadságunk oltalmazására ösztönző természeti indulatunkból, alázatosan, kemény magunk s nemességünk megrovásokkal. És minthogy azok, vett Marschrutájok szerint uthoz készülve vannak : elejőkben, vezérlésökre rendelt Tisztek ő gklmek pro.

2. Magokra vett tisztségekkel járó köteleességek szerint mint kik szinte magokat Föls. Asszonyunk, az Ttes Ns Haza és Ns Vmegyénk

szolgálatjokra elajánlották s devorealták, s egyszersmind szoroson kötelezték is, azt mindenkoron magok előtt hordozván, egész szolgálatjuk alatt, míg az föls. dispositiokbul s Commendójuk orderekből haza érkezések s jövetelek engedtetik, observálják és az kívántató szolgálatot, mindaz végig s mindaz végig, életek szerencsétetésekkel sőt dispediumával is (különben csak nemesi vérek felbuzdulásából is arra serkengettetvén) megtegyék s véghez vigyék, magok példájokkal az alattok valóknak is sziveket s batorságokat magok követésekre ingerelvén. Melyet hogy annyival fogatosabban végezhesenek : pro.

3. Elsőben is Mlgos Gróf Főispánunktul ő Ngátul mindenekben dependenter lévén több mlgos Commendójokat és akármely Hadivezéréket observálják, azoknak illendő engedelmességgel légyenek, s ugyanazok által kiadandó hadi orderekből, expeditiokban hiven, igazán, tőkéletesen eljárjanak s procedáljanak.

4. Kezek és comandójok alá bizott nemes katonaságot, mint illik, megbecsüljék s magoktul ne idegenítsék, de ellenben az Altisztektől kezdve mind az egész katonaság között kemény hadiakhoz illő regulát tartsanak és tartassanak s az Altiszteket kényeken ne ereszsék, sőt azok által az közszámban levőket is minden illetlen dolgoktul arcealják s kemény comando alatt tartsák.

5. Kiváltképen való gondjok légyen a katonaság lova, fegyvere, köntöse s hadi készülete conserváltatására, és az Altisztek mindazoknak cseréléseket, eladásokat, veszteségeket s szánszándékkal való rontásokat semmi módon, akármely szín és praetextus alatt ne engedjék.

6. Ha mely katona akár lovában, fegyverében s legkisebb hadi készületiben kárt, fogyatkozást vallana és szenvedne : mi formában s hogy történt, azt Strázsa mester investigálja és comandójának referálja; obligaltatik az is, cum rei et casus, dici ac loci circumstantiali connotatione feljegyezni s idejében az Ns Vmegye előtt abbul demonstratiót tenni s számul adni.

7. Ha mely katonának az uton vagy Campamentumon halála és akármely veszedelme történnék : annak is, lovának, fegyverének és minden hadi készületének gondviselésire s köntöse conservatójára hasonló számadás alatt köteleztetnék feljebb irt tiszték Ő kglmek.

8. Megsebesülendők vagy más formán betegeskedők körül való dajkálkodás és az egész katonaság tisztasága, csinosága fog állani Zászlótartó eő kglme kötelességében különösen, melyet szoros kötelességének is tartson.

9. Minden holnapnak elein, incipiando a 1-o die mensis proxime imminensis Novembris, az Cassiriusnak kiadott Lista szerint, az Prima

Plana hadi rendelt fizetését ergo propriam unius cuiusque quietantiam kivegye, az Gregariusok havi 3. rhftből álló fizetéseket penigh comendo Tisztjek ergo percepisse levalja, és az szerint kinek kinek az övét minden fogyatkozás nélkül kiszámlálja.

10. Mind magok azonban Tisztek eő kglmek az excessus tételtül [a mint az keményen tilalmaztatik az Föls. királyi Helytartó Tanácstul is] magokat abstinealják, de az alattok valókat is excedálni ne engedjék; ha holmi excessusok történnének azonban, azt complanálják és a com-mitensekkel complanáltassák, serio injugaltatik.

11. Minthogy Föls. Asszonyunk az egész insurgens hadnak kenyere-t, lova minden portióit ingyen anyai kegyelmességéből applacidálni méltóztatott: ahoz képest a transenis Statiokon minden személy részéről az helységeket oralibus in pane a 2-bus equilibus vero in folus et avena dietim a 6-xtis quietalni Tisztek eo kglmek el ne mulasszák; meg kívánván azonban regulamentaliter a katonaságoknak pro oralibus két font kenyereket, s minden 15 lóra 4 véka zabot akár árpát és ugyanannyi lóra fél szekér szénát. Husrul pedig az katonaság magának pénzén tartozik provideálni.

12. Siquidem autem ratio boni publici disciplinam militarem vi Artic. 40, 159. §. summopere exposceret: ahoz képest, ugyanazon törvényben kapitányoknak és előljáró tiszteknek valamint megengedetett, azon formában iniungaltatik, az hadi disciplinat is contra renitenses exercealják.

13. Az katonaság is tartozik mindenkben magát Főtisztjeinek kiadandó törvényekhez az 1655. 7. art. szerint szabni; mely ellen ha véte-nek és büntetést huznak önként magokra: az kiszabott törvény által-hágásánál egyébnek nem tulajdoníthatják.

14. Időnap előtt az táborrul, akármely karban helyeztetett legyen az, hivatalban levő vagy a nélkül és nemes vagy nemtelen, el-szőkni, zászlóját s elhagyni sub pœna Dec. V-ti Sigism. Reg. arto 7-o exposita, mely artic. 13. anni 1454 confirmaltatott, ne merészelj, különben annak ereje szerint, az paraszt fejét, az nemesek jószágokat elvesztik; hanem valamely csoportosan elindulások történik: hasonló szép renddel, zászlójok s eleikbe rendelt tiszttek vezérlések alatt jöjenek, midőn az Föls. Instantiak, Hadi tanács és az Generalatustól engedelmet nyerhetnek és Mlgos Gróf Főispan Ur eő Nga hazafelé fordítani fogja s commandérozza.

15. Az részegeskedésnek, kóborlásnak, szófogatatlanságnak s több egyéb helytelenségeknek (azok különben is az nemesi vérrel ellenkezők lévén), békét hadjanak s el is tartoztassák, s azok által magokra, az feljebb

említett Articulusban foglalt hadibüntetést önként ne vonják. Kiváltképen fő és vice tisztjeikre támadni, vagy azokat fenyegetni, egymás között veszekedni, annyival is inkább vérengezni ne merészeljenek; mert különben az hadi regulák szerint való kemény büntetést, mint az Casus kinek- kinek, azokon fundált törvény szerint fogja hozni magával, el nem kerülök, kivált a tisztokra való támadások pœnaja hadi regulák szerint halálos levén; hanem vice tisztjeikre ha mi panaszok lenne, az fővebbeknek, és ha azok ellen lenne, Mlgos Gróf főispán Ur eő Ngának megjelentvén, orvoslását rendes úton keressék, s fogyatkozásokat az szerint representálják, s magoknak birái semmi keresett úton módon ne légyenek.

16. Ha akár in communi az egész trupnak, vagy in particulari valamely részének nyeresége lenne: azt egy massába letevén, vele az győzedelemen vagy actuson jelen volt katonák egyenlően osztozzanak; s ha meg nem alkhatnának: fő tisztjeik közöttök oszszák egyenlő részekre, semmi úton módon egymást megcsalni nem engedvén, de kivált megfosztatásokat másoknak vagy más idegenek által való megcsalattatásokat meg ne engedjék. És ha olyas portékákbul állana az nyereség, kit részekre osztani nem lehetne, azokat a közönséges szokás szerint distraháltatván, az abbul energálando sumával osztozzanak; Főtisztek ő kglmek is semmi szín és prætextus alatt (hanem ha abban magok is részesek volnának), az köznéptül s nemességtül el ne vegyék.

17. Observáljak mindazáltal, hogy ha akármely nyereség alkalmazására tisztök is lennének jelen: azok a nyereségben, nem úgy mint az közszámban levők, hanem az mennyi portiójok assignáltatott in orali-bus, annyi részben fognak participálni is, minden assignált portio különös személyt representálván.

Extradatum e Congr. Generali
Cottus Máramarosiensis die 18.
sept. 1744. habita per Jurarum
Notarium Ludovicum Sztoika.

A megye jegyzőkönyvéből.

Közli: SZILÁGYI ISTVÁN.

GRÓF KÁROLYI FERENCZ.